

Antropologia i Filosofia de l'Educació

Codi: 103520

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació social	FB	2	A
2500261 Pedagogia	FB	2	A

Professor/a de contacte

Nom: Marta Bertran Tarrés

Correu electrònic: marta.bertran@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Joan Carles Melich Sangra

Roser Giros Calpe

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

L'assignatura "Antropologia i Filosofia de l'Educació" recull els àmbits d'antropologia i filosofia de l'educació necessaris en la formació de pedagogs i educadors socials. Es tracta, en primer lloc, de pensar diferents temes bàsics de pedagogia des d'una mirada filosòfica i antropològica i, en un segon moment, d'introduir-se en els principals autors i textos contemporanis que han reflexionat i fet recerca en educació. Finalment l'assignatura també té per objectiu analitzar críticament la societat actual des de diverses perspectives filosòfiques i el coneixement antropològic, així com també una perspectiva de gènere.

Competències

Educació social

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.

- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Conèixer i aplicar processos de recollida de la informació, anàlisi, tractament i valoració d'aquesta, per a la millora de la pròpia pràctica professional i la fonamentació de l'acció professional.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Utilitzar informació i coneixement de les diferents fonts i contextos (informes, articles, etc.) propis de les ciències socials.

Pedagogia

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.
- Analitzar i comprendre els referents teòrics, històrics, culturals, polítics, ambientals i legals que conformen situacions i propostes educatives i formatives.
- Comprendre els processos que es donen en les accions educatives i formatives i la seva incidència en la formació integral.
- Identificar plantejaments i problemes educatius, indagar sobre ells: obtenir, registrar, tractar i interpretar informació rellevant per emetre judicis argumentats que permetin millorar la pràctica educativa i formativa.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.

Resultats d'aprenentatge

1. Adoptar una actitud i un comportament ètic en relació a les fonts de coneixement i obtenció de dades primàries.
2. Analitzar la realitat educativa actual aplicant els conceptes filosòfics i antropològics adequadament.
3. Aproximació a la realitat educativa a través de l'aplicació de tècniques d'obtenció de dades primàries en accions educatives, descriure'ls etnogràficament i analitzar-los críticament.
4. Aproximació als contextos educatius a través de fonts de teories filosòfiques i antropològiques.
5. Conèixer les principals teories filosòfiques i antropològiques i els seus conceptes associats més importants.
6. Discernir les particularitats educatives d'entorns i subjectes segons diferents variables (cicle vital, sexe, grup social).
7. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
8. Mantenir una actitud reflexiva i crítica sobre els límits de l'actuació professional.
9. Mostrar coneixement de les diversitats socioculturals i les possibilitats d'aproximació antropològica.
10. Realitzar propostes filosòfico-pedagògiques per a la millora de l'acció educativa.
11. Saber defensar o refutar l'adscripció o ús de paradigmes filosòfics i antropològics en funció d'interessos propis i objectes d'interès educatius.
12. Tenir una actitud i utilitzar un llenguatge respectuosos amb totes les diversitats.
13. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.

Continguts

ANTROPOLOGIA DE L'EDUCACIÓ

1. La transmissió cultural a les societats complexes

1.1 Antropologia i cultura

1.2 Enculturació i cicle vital

1.3 Transmissió cultural i educació

1.4 Mirades sobre l'alteritat

2. Aculturació i desigualtats educatives

2.1 Educació, migracions i minories

2.2 Gènere i identitat en institucions educatives

2.3 Cultura d'iguals i educació

3. Etnografia i educació

3.1 La investigació etnogràfica

3.2 Etnografia per a la millora educativa

3.3 Textos etnogràfics

FILOSOFIA DE L'EDUCACIÓ

1. L'educació moderna: de Rousseau a Mary Shelley

2. La filosofia de la sospita: Nietzsche i Freud

3. Pedagogia de la mort

4. La formació de la identitat: Virginia Woolf i Hannah Arendt

5. La raó educativa: María Zambrano

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa que s'ha planificat la metodologia de l'assignatura.

El professorat destinarà uns 15 minuts aproximadament d'alguna classe a permetre que els seus estudiants puguin respondre a les enquestes d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació d'aquesta assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial en gran grup	45	1,8	2, 3, 4, 5, 7, 10, 13
Seminaris	23	0,92	

Tipus: Supervisades

Tasques supervisades	45	1,8	2, 6, 9, 11
Tipus: Autònomes			
Treball autònom (lectures, treballs)	112	4,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

El professorat farà pública les qualificacions al Moodle en un període no superior a les tres setmanes. La còpia o plagi d'un examen o treball es considera un 0 en l'activitat.

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent

AVALUACIÓ CONTINUADA:

Per poder superar l'assignatura cal treure com a mínim un 5 sobre 10 en cadascuna de les dues proves escrites (Antropologia i Filosofia). Hi haurà una recuperació per a les proves escrites i treball individual a final de curs, però no de la presentació grupal. La nota de la recuperació no podrà ser superior a 5.

DATES AVALUACIÓ CONTINUADA:

GRUP 1: Prova escrita Antropologia: 14/12/23; Prova escrita Filosofia: 16/05/2024. Recuperació prova escrita (d'Antropologia i Filosofia): 13/06/2024

GRUP 2: Prova escrita Antropologia: 22/12/23; Prova escrita Filosofia: 31/05/2024. Recuperació prova escrita (d'Antropologia i Filosofia): 14/06/2024

AVALUACIÓ ÚNICA:

L'Avaluació única consistirà en:

Una prova escrita tipologia comentari de text que tindrà dues parts: una referent a antropologia (32,5% nota assignatura) i una altra a filosofia (32,5% nota assignatura).

Una prova oral conversatori, de 15 minuts aproximadament, de l'assignatura sencera (35% nota assignatura).

La recuperació consistirà en la mateixa tipologia de proves.

DATES AVALUACIÓ ÚNICA:

GRUP 1: 16/05/2024. Recuperació: 13/06/2024

GRUP 2: 31/05/2024. Recuperació: 14/06/2024

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Comentari de text d'Antropologia (Individual/Prova escrita)	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12
Examen de Filosofia (Individual. Examen escrit)	50%	0	0	1, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13
Presentació grupal	15%	0	0	1, 3, 9, 11
Treball individual	10 %	0	0	1, 2, 5, 6, 8, 9, 12

Bibliografia

Alcalde, José Eugenio Abajo, i Silvia Carrasco Pons. "La situación escolar del alumnado de minorías étnicas: el modelo explicativo ecológico-cultural de John Ogbu." *RECERCA. Revista de Pensament y Anàlisi* 11 (2011): 71-92.

Baier, Annette. *Moral prejudices. Essays on Ethics*. Harvard University Press: Cambridge, 1993.
<spanclass="EOP BCX8 SCXW17972467"
data-ccp-props="{\"134233117\":true,\"134233118\":true,\"201341983\":0,\"335559740\":240}">

Beauvoir, Simone. *El segundo sexo*. Madrid: Cátedra, 2017.

Braidotti, Rosi. *Por una política afirmativa. Itinerarios éticos*. Barcelona: Gedisa, 2018.

Brah, Avtar (2011) *Diferencia, diversidad, diferenciación*. A Brah (2011) *Cartografías de la diáspora: identidades en cuestión* (183-208). Madrid: Traficantes de sueños.

Butler, Judith. *Deshacer el género*. Barcelona: Paidós, 2006.

Cangià, Flavia. 'Children of Kinogawa' and the transformation of the 'buraku identity' in Japan. *Childhood*, 2012, 19.3: 360-374.

Cortés, I; Caro, P.; End, M. (2021) *Antigitanismo. Trece miradas*. Traficante de sueños, Madrid.

Dockett, Sue; MASON, Terry; PERRY, Bob. Successful transition to school for Australian Aboriginal children. *Childhood Education*, 2006, 82.3: 139-144.

Farheen, Fatima (2019): "Skittles". Dins Skhula, N. i Suleyman, C. *The Good Immigrant*, 2019, p.276-286.

Foucault, Michel. *El orden del discurso*. Barcelona: Tusquets, 2019.

Foucault, Michel. *La voluntad de saber*. Madrid: Siglo XXI, 2019.
<spanclass="EOP BCX8 SCXW17972467"
data-ccp-props="{\"134233117\":true,\"134233118\":true,\"201341983\":0,\"335559740\":240}">

Freud, Sigmund. *El malestar en la cultura*. Madrid: Alianza, 2010.

Heidegger, Martin. *Ser y tiempo*. Madrid: Trotta, 2005.

Heller, Agnès. *El món, el nostre món*. Barcelona: Arcàdia, 2020.

Hustvedt, Siri. *La mujer que mira a los hombres que miran a las mujeres*. Barcelona: Seix Barral, 2017.

Jordan, Ellen. "Los niños peleones y sus fantasías lúdicas: La construcción de la masculinidad en la temprana edad escolar." *Géneros prófugos: feminismo y educación*. Universidad Nacional Autónoma de México, 1999.

Joyce, James. *Dublínenses. Los muertos*. Madrid: Alianza, 2011.

Lévinas, Emmanuel. *Ética e infinito*. Madrid: Trotta, 2015.

Lei, (2003): Unnecessary thoughtness, those "loud black girls", and those "quiet asian boys" *Anthropology and Education*, 2003, 34:2, 158-181

Lewis, A (2001): There Is No "Race" in the Schoolyard: Color-Blind Ideology in an (Almost) All-White School. *American Educational Research Journal* Winter 2001, 38:4, pp. 781-811

Llavadot, Laura. *Mi herida existía antes que yo. Feminismo y crítica de la diferencia sexual*. Barcelona: Tusquets, 2022.

Mead, Margaret. *Adolescencia y cultura en Samoa*. Barcelona: Paidós, 1990.

Mèlich, Joan-Carles. *La sabiduría de lo incierto. Lectura y condición humana*. Barcelona: Tusquets, 2019.

Mèlich, Joan-Carles. *La fragilidad del mundo. Ensayo sobre un tiempo precario*. Barcelona: Tusquets, 2021.

<spanclass="NormalTextRun SpellingErrorV2 BCX8SCXW17972467" data-ccp-parastyle="Normal (Web)">Mèlich, Joan-Carles. *La fragilidad del mundo*. Barcelona: Tusquets, 2021.

Mirza, H (2009) Race, gender and educational desire: why Black women succeed and fail, *Gender and Education*, 21:6, 789-790, DOI: [10.1080/09540250903345121](https://doi.org/10.1080/09540250903345121)

Neil Hao, R (2014): Performing fortune cookie. An autoethnographic Performance on diasporic hybridity en, Boylorn, r y Orbe, M *Critical Autoethnography. Intersedting cultural identities in everyday life*. Routledge. 96-109

Narciso, L i Carrasco. Mariama on the move. Capital migratorio y segundas generaciones en la emigración juvenil española. *Migraciones. Publicación del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones*, 2017, 43: 147-174.

Nietzsche, Friedrich. *Así habló Zaratustra*. Madrid: Alianza, 2011.

Nietzsche, Friedrich. *La genealogía de la moral*. Madrid: Alianza, 2011.

Pagès, Anna. *Cenar con Diotima. Filosofía y feminidad*. Barcelona: Herder, 2018.

Pedone, Claudia. Una mirada des de las familias migrantes ecuatorianas y el papel de la educación en Cataluña (Pp35-72). 2004. Barcelona: Fundació Bofill.

Ponferrada, Maribel (2008) "Climas escolares, malestares y relaciones entre iguales en las escuelas catalanas de secundaria". *Revista d'Estudis de la Violència*, 4: 0-21.

Porzio, Laura. Pensar el cos i practicar el cos. Construir una identitat pròpia a partir del cos i de les experiències vitals. *Revista d'etnologia de Catalunya*, 2010, 36: 68-81.

Proust, Marcel. *Por el camino de Swann. En busca del tiempo perdido 1*. Madrid: Alianza, 2011.

Read, Barbara; FRANCIS, Becky Francis i Christine SKELTON (2011): Gender, popularity and notions of in/authenticity amongst 12-year-old to 13-year-old school girls, *British Journal of Sociology of Education*, 32:2, 169-18

Reay, Diane (2001): 'Spice Girls', 'Nice Girls', 'Girlies', and 'Tomboys': Gender discourses, girls' cultures and femininities in the primary classroom, *Gender and Education*, 13:2, 153-166

Rockwell, Elsie. *La relación entre etnografía y teoría en la investigación educativa*. México: Dirección de Investigación en Educación (die), CINVESTAV, 1980.

Safranski, R. *Ser único. Un desafío existencial*. Barcelona: Tusquets, 2022.

Segato, Rita Laura. (2011) Racismo, discriminación y acciones afirmativas: herramientas conceptuales. *Observatório da Jurisdição Constitucional*, 2011, 1.1.

Velasco, Hononio, F. Javier García, i ÁngelDíaz de Rada. Lecturas de antropología para educadores. El ámbito de la Antropología de la Educación y de la etnografía escolar. Madrid: Trotta, 1993.

<pclass="Paragraph BCX8 SCXW17972467" lang="ES-ES" xml:lang="ES-ES">Varaidzo. A Guide to Being Black. Dins Shukla, N. Good Immigrant, 2016, p. 10-21. (a triar)

Walia, H. (2021) Fronterai llei. Migració global, capitalisme i l'auge de nacionalisme racista. Raig verd, Barcelona.

Wieviorka, Michel. Diferencias culturales, racismo y democracia. Políticas de identidades y diferencias sociales en tiempos de globalización, FACES-UCV, Caracas, 2003.

Whiting, Beatrice B. Six cultures: studies of child rearing. Nueva York: Wiley & Sons, 1963.

Willis, Paul. Aprendiendo a trabajar. Cómo los chicos de la clase obrera consiguen trabajos de la clase obrera. Madrid: Akal 1977.

Woods, Peter. Género, cultura y etnia en la escuela. Informes etnográficos. Barcelona: Paidós, 1995.

Woolard, Kathryn A. Identidades de clase y género en los proyectos lingüísticos nacionales: alguna evidencia desde Cataluña. Revista de Antropología Social, 1997, 6: 193-213.

<pclass="Paragraph BCX8 SCXW17972467" lang="ES-ES" xml:lang="ES-ES"> Woolf, Virginia. Les ones. Sabadell: La Temerària, 2016.

Woolf, Virginia. La senyora Dalloway. Barcelona: La Magrana, 2013.

Yosso, T (2005) Whose culture has capital? A critical race theory discussion of community cultural wealth, Race Ethnicity and Education, 8:1, 69-91, DOI: [10.1080/1361332052000341006](https://doi.org/10.1080/1361332052000341006)

Zambrano, María. Filosofía y poesía. Madrid: Fondo de Cultura Económica, 2020.

Programari

Moodle